

Проект

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Ректор НУБіП України
професор _____ **С. Ніколаєнко**
"___" _____ 2022 р.

ПРОГРАМА

ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

з комплексу фахових дисциплін для вступників на освітньо-наукову програму "Фінанси, банківська справа та страхування" підготовки фахівців рhD доктор філософії із спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Голова комісії

_____ /Діброва А.Д./

Гарант освітньої програми

_____ /Н. Давиденко/

Київ – 2022

Укладачі: Давиденко Надія Миколаївна, доктор економічних наук, професор; Лемішко Олена Олександрівна, доктор економічних наук, доцент

Програма розглянута на засіданні Вченої ради економічного факультету
НУБіП України
Протокол № від 2022 р.

Рецензент: Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

**для здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії»
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
ПРОГРАМА	5
ФІНАНСИ	5
1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці	5
1.2. Публічні фінанси	6
1.3. Бюджет, його доходи і видатки. Бюджетна система.....	11
1.4. Податки і податкова система	14
1.5. Фінансовий ринок	18
1.6. Корпоративні фінанси	20
1.7. Фінанси домогосподарств	23
1.8. Міжнародні фінанси	24
БАНКІВСЬКА СПРАВА	25
2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці	25
2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці	27
2.3. Банки і банківська діяльність	28
СТРАХУВАННЯ	30
3.1. Страхування, його сутність та роль в ринковій економіці.....	30
3.2. Страховий ринок	31
3.3. Страхова діяльність	31
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ	32
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	33

ВСТУП

Мета вступного фахового випробування зі спеціальності – відбір для вступників на освітньо-наукову програму "Фінанси, банківська справа та страхування" підготовки фахівців PhD доктор філософії із спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». У означеному відборі приймають участь магістри (денна та заочна форма навчання), які продемонстрували найвищий рівень засвоєння фундаментальних та прикладних знань та вмінь, отриманих в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» зі спеціальності 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії вступники до аспірантури повинні мати ступінь магістра (або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі загальних нормативних та спеціалізованих фахових дисциплін, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» зі спеціальності 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування». Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Програма вступного фахового випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в аспірантурі Національного університету біоресурсів і природокористування України з метою здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Програма має міжпредметний характер, охоплюючи ключові аспекти таких нормативних дисциплін: «Фінанси», «Бюджетна система», «Фінансовий менеджмент», «Банківська справа». Модулі програми відповідають компетенціям, для виконання яких має бути підготовлений магістр (спеціаліст).

ПРОГРАМА

1. ФІНАНСИ

1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці

1. Теоретичні засади становлення та розвитку науки про фінанси, як специфічної сфери суспільних відносин. Предмет науки про фінанси. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Генезис та еволюція фінансів. Історична, економічна, вартісна та розподільча сутність фінансів. Макро- і мікрорівень фінансів.

2. Внутрішня структура фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансів. Вихідні, первинні, прості та складні фінансові категорії. Поняття та терміни у фінансовій науці. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Питання співвідношення об'єктивного і суб'єктивного у фінансах.

3. Специфічне суспільне призначення фінансів. Функції фінансів як виявлення сутнісних ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Дискусійні питання щодо сутності та функцій фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Форми й методи використання фінансів для підвищення ефективності виробництва.

4. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання соціально-економічного розвитку. Роль фінансів у забезпеченні сталого економічного розвитку. Макрофінансова стабілізація та стимулювання економічного зростання.

5. Поняття фінансової системи і теоретичні основи її побудови. Сутність, призначення і роль фінансової інфраструктури. Складові фінансової інфраструктури. Особливості фінансових правовідносин. Верховенство права як об'єктивний чинник розвитку фінансів. Спільне і відмінне у предметах фінансового і приватного права, їх взаємодія і взаємодоповнення. Сутність

норм фінансової регламентації. Державне регулювання фінансових відносин. Ефективність фінансового законодавства, відповідність законів об'єктивній сутності фінансів.

6. Фінансова політика як складова частина економічної політики держави. Сутність, завдання і принципи фінансової політики. Фінансова стратегія і тактика. Взаємозв'язок і взаємообумовленість фінансової політики і фінансового права. Комплексний і системний підхід у фінансовій політиці. Пріоритети фінансової політики. Роль фінансової політики в координації процесів соціально-економічного розвитку. Ефективність податкової політики і бюджетної політики. Фіскальна і монетарна політика, взаємозв'язки і протиріччя. Необхідність економічного прогнозування і поточної корекції фінансової політики. Методологічні засади формування державної фінансової політики. Формування і реалізація фінансової політики в країнах із розвинутою та трансформаційною економікою. Основні складові фінансової політики держави

7. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Склад і структура фінансового механізму, визначальні передумови його формування на рівні держави. Комплекс фінансових методів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Форми і методи здійснення розподільних та перерозподільних відносин держави, їх вплив на функціонування фінансового механізму. Правове підґрунтя, організаційно-правові положення та фінансовій інформація щодо забезпечення функціонування фінансового механізму держави.

1.2. Публічні фінанси

8. Вступ до публічного сектору економіки: теорія публічних та колективних потреб, збалансованість та ефективність. Політична економія публічного сектору: обсяг публічного сектору, відповідальність та повноваження суб'єктів, формування та розподіл фінансових ресурсів в

публічному секторі економіки. Сектор державного управління та сектор державних підприємств.

9. Поняття публічних фінансів. Публічні фінанси як фінансова категорія. Склад і структура публічних фінансів. Сучасна система публічних фінансів в Україні, її ланки: публічні фінанси держави, публічні фінанси місцевого самоврядування, публічні фінанси суспільного (соціального) призначення. Матеріальна основа системи публічних фінансів України (публічні фонди коштів держави; публічні фонди коштів місцевого самоврядування; публічні фонди коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні інтереси, визнані державою або органами місцевого самоврядування, та які не є державною чи комунальною власністю).

10. Бюджет держави – головна ланка в системі публічних фінансів. Функції держави – визначальний чинник формування бюджету. Роль бюджету у забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Публічні фонди коштів держави в Україні. Публічні фонди коштів місцевого самоврядування, публічні фонди коштів соціального призначення, які не є державною чи комунальною власністю та за рахунок яких задовольняються суспільні інтереси, визнані державою. Публічні солідарні фонди коштів обов'язкового соціального страхування та публічні накопичувальні фонди коштів обов'язкового соціального страхування. Система публічних видатків у сучасній Україні: публічні видатки держави; публічні видатки місцевого самоврядування; публічні видатки соціального призначення. Публічні видатки на виконання власних повноважень держави.

11. Категорія публічних фінансів у відповідності до світових тенденцій розвитку економіки і рівню розвитку світової наукової економічної думки. Ідентифікація складу публічних фінансів. Публічні фінанси як єдина категорія, суспільний інтерес як різновид публічного інтересу у державі, на основі врахування аспекту публічності у державних фінансах. Законодавче

забезпечення публічних фінансів, як сукупності державних і місцевих фінансів у поєднанні державної і комунальної форм власності.

12. Суспільні блага в системі публічних фінансів. Публічний сектор як елемент національної економіки. Роль публічних фінансів в усуненні макроекономічних диспропорцій. Теоретичні та методологічні засади розвитку публічних фінансів у контексті реалізації макроекономічної політики зростання.

13. Завдання та заходи щодо консолідації публічних фінансів України. Інституційне забезпечення публічних фінансів. Фактори дестабілізації та засади зменшення ризиків і досягнення стійкості публічних фінансів України. Взаємозв'язок публічних фінансів і розвитку економіки.

14. Особливості функціонування первинного та вторинного ринків внутрішніх державних та муніципальних запозичень. Роль НБУ в проведенні операцій з емісії та розміщення ОВДП. Спрямування частини вкладів населення у державні позики. Позики міжнародних фінансових організацій та інституцій. Міжурядові позики та комерційні запозичення на зовнішніх фінансових ринках. Напрями використання коштів, отриманих від державних запозичень: фінансування дефіциту бюджету, формування валютних резервів центрального банку, фінансування інвестиційних проектів. Ефективність державних запозичень.

15. Критерії діяльності місцевої влади в умовах децентралізації. Оптимізація оподаткування, підвищення ролі місцевих податків та зборів і збільшення їх частки у складі доходів місцевих громад. Напрями збільшення ефективності розподілу та використання фінансових ресурсів у об'єднаних територіальних громадах. Забезпечення прозорості та підзвітності управління фінансами і комунальним майном. Основні напрями застосування гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі на місцевому рівні.

16. Місцеві фінанси як складова публічних фінансів, їх особливості. Склад місцевих фінансових ресурсів та роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань. Правові

засади організації місцевих фінансів. Особливості організації фінансів органів місцевого самоврядування в умовах проведення фіскальної децентралізації в Україні.

17. Фінансові ресурси місцевих органів влади та місцевого самоврядування. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади. Особливості формування доходів місцевих бюджетів. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів. Фінансування власних та делегованих державою повноважень, порядок їх здійснення та законодавче закріплення. Порядок фінансування з поточного бюджету та бюджету розвитку. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Специфіка планування і фінансування капітальних вкладень у сферу матеріального виробництва, житлового будівництва, будівництва об'єктів соціально-культурного призначення. Місцеві запозичення та їх роль у соціально-економічному розвитку територій.

18. Взаємовідносини в бюджетній сфері між різними рівнями місцевих бюджетів, їх особливості. Принцип субсидіарності і його реалізація при розмежуванні видатків між бюджетами різних рівнів. Порядок використання інструментів бюджетного регулювання між різними рівнями місцевих бюджетів. Фіскальні дисбаланси та їх вплив на фінансове забезпечення розвитку територій. Фіскальний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування в розвинутих країнах. Теорія фіскального федералізму та теорія грантів. Інституційна конкуренція в фіскальному просторі, конкуренція між юрисдикціями. Система фінансового вирівнювання: її необхідність та об'єктивні критерії побудови. Порядок «вертикального» та «горизонтального» бюджетного вирівнювання. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади.

19. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства. Фінанси підприємств комунального господарства. Поточне та оперативне фінансове планування на підприємствах комунального господарства. Сучасний

стан і проблеми фінансового забезпечення комунальної інфраструктури. Сутність державної регіональної політики, її зв'язок з адміністративно-територіальною реформою в державі. Програма економічного і соціального розвитку в регіоні. Державне регулювання фінансової діяльності органів місцевої влади та управління. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль на місцевому рівні. Обслуговування боргу місцевих рад.

20. Фінансова автономія, як вирішальний фактор для зміцнення органів місцевого самоврядування. Правове забезпечення фінансової автономії місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування у розумінні Європейської хартії місцевого самоврядування (ЄХМС). Ключові аспекти фінансової автономії (гарантія наявності достатніх власних фінансових ресурсів, здатність незалежно приймати рішення щодо їх використання). Запровадження сучасних підходів до планування місцевих бюджетів щодо зміни системи надання послуг громадянам. Ключові умови забезпечення успішного сталого розвитку об'єднаних територіальних громад. Необхідність та наслідки подальшого реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Фінансова політика місцевого самоврядування: стан та напрями вдосконалення. Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень. Сучасні проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні. Принципи децентралізації у здійсненні державної влади для зміцнення місцевого самоврядування і подальшого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Залучення громад до бюджетного фінансування розвитку територій.

1.3. Бюджет, його доходи і видатки. Бюджетна система

21. Бюджет як фінансова категорія. Сутність, призначення та роль бюджету держави. Теорії суспільного вибору і граничної корисності та їх роль у теоретичному тлумаченні бюджету та бюджетного процесу. Вплив концепції суспільних благ на теорію бюджету. Методи наукових досліджень та аналізу

процесу формування та виконання бюджетів усіх рівнів. Визначення джерел інформації для проведення дослідження бюджетно-фіскальних явищ. Пізнавальна роль фіскальної соціології у вченні про бюджет. Бюджет держави як особлива форма державного плану. Бюджетний процес, його складові. Методи бюджетного планування. Технології Open Budget та їх імплементація в Україні.

22. Організація системи доходів бюджету. Методи та способи формування доходів бюджету. Правове регулювання формування доходів. Склад і структура доходів Державного бюджету України, їх класифікація. Планування доходів бюджету: сутність, завдання та методи. Податки як основа формування доходів бюджету. Характеристика податкових доходів бюджету. Характер, призначення і бюджетна роль неподаткових доходів. Доходи бюджету від власності та підприємницької діяльності держави. Особливості формування доходів від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Інші неподаткові доходи бюджету. Офіційні трансферти та їх роль у формуванні доходів окремих бюджетів.

23. Організація системи видатків та кредитування бюджету. Економічна сутність видатків бюджету та їх класифікації. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Бюджетна класифікація видатків та кредитування. Роль і місце видатків бюджету у фінансуванні потреб економічного розвитку, засади і напрями виділення коштів. Типи соціальної політики та їх вплив на обсяги бюджетного фінансування. Необхідність оптимального співвідношення між соціальними видатками бюджету і видатками розвитку. Засади бюджетного забезпечення управлінської та оборонної функцій держави. Роль бюджету у фінансуванні природоохоронних заходів. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії. Планування видатків бюджету: сутність, етапи та методи. Системи фінансування видатків бюджету – відомча та програмно-цільова. Форми бюджетного фінансування: кошторисне фінансування; державні інвестиції,

бюджетні кредити, державні трансферти. Засади і сфери використання кошторисного фінансування як основної форми здійснення видатків бюджету.

24. Структурна будова Державного бюджету України: загальний і спеціальний фонди. Склад та структура дохідної і видаткової частин Державного бюджету України, фактори, що впливають на них. Структурна будова місцевих бюджетів: загальний і спеціальний фонди; поточний бюджет і бюджет розвитку. Надходження і видатки бюджету розвитку. Особливості формування доходів та сфери видаткових повноважень місцевих бюджетів.

25. Стан бюджету, його відкрита та прихована дефіцитність. Концептуальні основи існування дефіциту бюджету. Причини виникнення бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту і методи його розрахунку. Джерела фінансування (покриття) дефіциту бюджету. Класифікація фінансування бюджету. Форми фінансування бюджету: боргове фінансування; емісійне фінансування; фінансування за рахунок продажу активів держави. Боргове фінансування за типом кредитора і за типом боргових зобов'язань. Вплив фінансування бюджету на національну економіку. Політика дефіцитного фінансування в Україні. Межі дефіцитного фінансування. Бюджетний дефіцит як об'єкт управління. Первинний бюджетний дефіцит. Джерела фінансування дефіциту Державного бюджету України, їх структура та динаміка розвитку. Здійснення та погашення місцевих запозичень.

26. Роль держави у забезпеченні макроекономічної стабілізації та економічного зростання. Форми державного впливу на розвиток економіки. Регуляторна політика і бюджетні інструменти фінансового регулювання економічного циклу. Завдання і методологічні основи прямого державного фінансування економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх характеристика та роль у розвитку економіки країни. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки. Державні трансферти та їх види. Державне субсидіювання національної економіки. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектору і ліквідації збитковості.

27. Соціальна складова бюджету, адресне планування соціальний видатків в умовах обмежених ресурсів та забезпечення виконання всіх соціально значущих програм. Соціальні видатки бюджету в соціально-орієнтованій ринковій економіці. Соціальна політика держави та її вплив на обсяги бюджетного фінансування соціальних видатків. Напрямки реалізації механізму бюджетного регулювання інноваційного розвитку. Посилення взаємозв'язку бюджетного регулювання із циклічністю економічного розвитку. Шляхи збалансування доходів і видатків бюджету, зниження частки державного боргу у валовому внутрішньому продукті, посилення контролю за використанням державних запозичень. Забезпечення раціонального співвідношення між параметрами бюджету, як інструментами бюджетного регулювання.

28. Бюджетна система України, склад та характеристика. Норми, що описують бюджетні питання, їх взаємодія. Основні аспекти нормативно-правових актів щодо процесу підготовки бюджету та прийняття управлінських рішень з його реалізації. Аналіз стану виконання показників бюджету, здійснення бюджетного процесу та реалізації принципів бюджетного устрою України.

29. Економічні основи бюджетного планування. Бюджетне планування як ланка стратегічного фінансового управління. Оптимізація розподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи та органами державної влади. Інтеграція бюджетного прогнозування та середньострокового бюджетного планування у систему загальнодержавного планування. Бюджетно-цільовий метод планування на середньостроковий період як основа розроблення бюджетної політики. Бюджетно-політичні цілі та пріоритети і можливості їх досягнення в процесі бюджетного планування. Гендерно-орієнтоване бюджетування. Державні цільові програми та бюджетні програми: діалектика взаємозв'язку. Практичні аспекти бюджетного планування. Порядок складання, розгляду та затвердження проекту Державного бюджету України та проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок. Організація роботи органів системи Міністерства фінансів України з розпорядниками і одержувачами бюджетних

коштів, а також відповідними органами в процесі бюджетного планування. Інноваційні технології в державному фінансовому менеджменті в Україні (транспарентність державних витрат – ProZorro, E-Data, OpenData, Spending Review; якість бюджетного планування - Бюджетна декларація; якість державного фінансового управління – KPI; реформа державних банків). Діджиталізація та захист інформації в бюджетному середовищі.

30. Зміст і складові міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання. Законодавче забезпечення бюджетного регулювання. Види міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів.

1.4. Податки і податкова система

31. Податок як вихідна категорія державних фінансів. Податки як інструмент впливу держави на суспільне виробництво, його динаміку і структуру, на розвиток науки і техніки, масштаби соціальних гарантій населенню. Податки як продукт еволюції економіки і держави. Еволюція наукових поглядів на податки. Сучасні уявлення про сутність податків, їх функції та роль. Історичний розвиток форм оподаткування. Специфічні ознаки податків. Податки та інші форми платежів до бюджету - плата, внески і відрахування, збори. Дискусійні питання функцій податків. Форми оподаткування, класифікації податків. Принципи оподаткування: їх трактування класичною і сучасною фінансовою наукою. Елементи механізму оподаткування, їх склад. Види податкових ставок та методи їх побудови. Соціально-економічна сутність преференційного оподаткування. Типологізація податкових преференцій та фіскальні наслідки їх застосування.

32. Податкова система як складне багатоаспектне поняття, її сутнісні характеристики. Формування податкової системи в історичному аспекті, об'єктивні та суб'єктивні чинники становлення податкової системи. Основні засади побудови податкової системи: вимога системності, визначальна база податкової системи, принципи її побудови, їх відмінність від принципів

оподаткування. Етапи розвитку податкової системи України. Еволюція складу та структури податків і зборів. Основні бюджетоутворюючі податки та тенденції їх розвитку. Характерні риси сучасної податкової системи України.

33. Загальна характеристика податків на споживання. Сутність податку на додану вартість (ПДВ), його зародження, розвиток і роль. Домінуюча роль ПДВ у податковій системі України. Чинники, що впливають на надходження ПДВ до Державного бюджету України. Передумови введення податку на додану вартість в Україні. Поняття доданої вартості, методи її обчислення. Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Генезис специфічних акцизів в Україні, Фіскальна та економічна ефективність акцизного податку. Акцизний податок у системі податків на споживання, його переваги та недоліки. Спільні та відмінні риси акцизного податку та ПДВ. Мито в системі податків на споживання. Види мита: ввізне, вивізне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, сезонне. Митна політика та її цілі. Термінологія митної справи: митна територія, митний контроль, види переміщення через митний кордон, митна декларація та декларанти. Методи визначення митної вартості: за ціною угоди, за ціною угоди щодо ідентичних товарів, за ціною угоди щодо подібних товарів, за ціною угоди на основі додавання вартості, за ціною угоди на основі віднімання вартості, резервний.

34. Податок на прибуток підприємств як форма прибуткового оподаткування. Причини запровадження корпоративного оподаткування та його роль у формуванні доходів бюджету. Податок на прибуток як регулюючий інструмент держави. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств. Становлення податку на прибуток в Україні, новації в оподаткуванні на кожному з етапів розвитку. Характеристика основних елементів податку на прибуток підприємств в Україні. Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення податку на доходи фізичних осіб. Переваги і недоліки податку на доходи фізичних осіб. Становлення податку на доходи фізичних осіб в Україні, новації в оподаткуванні на кожному з етапів розвитку. Особливості оподаткування

доходів фізичних осіб в Україні. Зміни у структурі прибуткового оподаткування в розвинених країнах. Оподаткування доходів громадян, що займаються підприємницькою діяльністю, його форми.

35. Система місцевого оподаткування. Характерні особливості справляння місцевих зборів в Україні. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків і зборів.

Інноваційні напрямки у оподаткуванні прибутку в Україні: оподаткування виведеного капіталу. Заміна податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал: переваги та недоліки моделі оподаткування виведеного капіталу. Об'єкт оподаткування податком на виведений капітал, операції з виведення капіталу та операції, прирівняні до операцій з виведення капіталу. Об'єднання звітності з податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також декларування частини прибутку контрольованої іноземної компанії на основі введення в дію нової форми податкової декларації про майновий стан і доходи.

36. Світова практика використання податкових інструментів державного стимулювання R&D (НДДКР - англ. «Research & Development» (R&D)): вирахування інвестицій у R&D з бази оподаткування компаній; пільгові ставки податків та «податкові канікули» (ПДВ, ПнПП, ПДФО, ЄСВ); звільнення від сплати зборів на інфраструктуру, нерухомість та від земельної ренти; вирахування R&D витрат з бази оподаткування.

37. Необхідність та сутність екологічного оподаткування. Складові екологічного оподаткування. Еволюція екологічного оподаткування в Україні. Відповідність податкової політики України у сфері екологічного оподаткування сучасним світовим ініціативам використання податків для охорони природного середовища. Світова практика використання податкових знижок та податкового кредиту для стимулювання впровадження природоохоронних технологій.

38. Податкове законодавство України, як один із рівнів правової системи України. Організаційно-управлінський рівень податкової системи. Еволюція нормативно-правового забезпечення функціонування податкової системи в

Україні. Податковий кодекс України. Обов'язкові елементи податкової системи, їх взаємозв'язок та взаємозалежність: податкове законодавство, сукупність податків і зборів, механізм податкового адміністрування, платники податків. Проблеми реформування податкової системи України. Платники податків, їх характеристика, правові засади взаємовідносин. Критерії визначення великих платників податків в Україні. Податкове супроводження великих платників податків. Зарубіжний досвід роботи з великими платниками податків. Напрями правового забезпечення податкової системи України щодо урахування норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

39. Фіскальне призначення податкової системи. Структура податків і чинники, що її визначають. Поняття податкового навантаження. Напрями перенесення податкового навантаження. Фактори та масштаби ухилення та уникнення податків, відповідальність платників за порушення податкового законодавства. Регулювальна роль податкової системи як результат дії регулюючої функції податків. Завдання податкового регулювання на макрорівні. Інструменти податкового регулювання. Методи податкового регулювання: зниження податкових ставок, надання податкових пільг. Сутність податкової політики і її роль у державному регулюванні економіки. Податкова політика України в сучасних умовах. Макроекономічні детермінанти ефективності податкових реформ. Необхідність подальшого реформування податкової системи. Податкова система як інструмент підвищення конкурентоспроможності держави, щодо сприяння зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Ринкове реформування економіки та удосконалення податкової системи, у тому числі, через прийняття окремих законодавчих актів, узгодження окремих законодавчих норм.

40. Теоретичні та організаційні основи управління податками. Сутність і складові податкового менеджменту. Податкове адміністрування: облік платників і надходжень податків, організація системи їх справляння.

Електронний кабінет платника податків. Діджиталізація в податковому адмініструванні. Особовий рахунок платника податку. Податкове планування і прогнозування: завдання, функції, порядок здійснення. Податковий контроль та роль в управлінні державними фінансами. Методи та інструменти контролю у сфері оподаткування. Сутність та причини виникнення податкового боргу. Управління податковою заборгованістю. Оскарження дій податкових органів. Гармонізація відносин між платниками та фіскальними органами. Податковий компроміс. Система комплексної протидії тінізації економіки в Україні. Управління податковими ризиками, протидія розмивання податкової бази (BEPS, CbC reporting, SAF-T).

1.5. Фінансовий ринок

41. Фінансовий ринок: сутність, функції та його роль в ринковій економіці. Економічні відносини, які виникають у процесі функціонування фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Первинні і вторинні фінансові ринки. Фінансові установи. Комплексна система взаємозв'язків на фінансовому ринку та відповідної державної політики, ланок фінансової системи та механізму їх впливу на економічні перетворення в процесі ринкових реформ. Особливості функціонування фінансового ринку на вітчизняному та світовому рівні. Сегменти фінансового ринку. Ринок цінних паперів та ринок банківських позичок. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок похідних фінансових інструментів. Валютний ринок. Суб'єкти ринку цінних паперів: емітенти, інвестори, фінансові посередники. Місце і роль держави на фінансовому ринку.

42. Інструменти фінансового ринку в контексті їх понятійності. Теоретичні засади процесу утворення та функціонування інноваційних інструментів фінансового ринку. Особливості функціонування інструментарію фінансового ринку в Україні. Світова практика утворення інноваційних інструментів фінансового ринку. Основні напрями використання інноваційних інструментів на розвинутих фінансових ринках. Ризики використання інноваційних інструментів на світовому фінансовому ринку. Особливість ринку

грошей як ринку короткострокових високоліквідних фінансових активів. Призначення та функції ринку грошей. Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Ринок банківських позичок як ринок короткострокових та середньострокових позичок для фінансування оборотного капіталу. Інструменти ринку грошей. Вексель як дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку.

43. Місце і роль ринку цінних паперів у структурі фінансового ринку. Цінні папери як вид фінансових інструментів, їх економічна та правова природа. Інструменти ринку цінних паперів: пайові, боргові та похідні фінансові інструменти; стандартизовані та нестандартизовані фінансові інструменти.

Інформаційне забезпечення по торгам на фінансових та валютних ринках України та світу, його безпосередній вплив на фінансові інвестиції в Україні торгівлю фінансовими інструментами та валютою. Фінансові інновації. Основні тенденції розвитку сучасних фінансових ринків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків. Реформа ринку капіталів і організованих товарних ринків в Україні за участю Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР) (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій і впровадження нових фінансових інструментів»). Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку.

44. Ринок пайових цінних паперів. Акція як титул власності (частка в статутному фонді акціонерного товариства). Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Методи розміщення. Основні показники, що використовуються для характеристики акцій. Дохід (чистий прибуток) на акцію. Коефіцієнт сплати дивідендів. Курс (ціна) акції. Інвестиційні сертифікати як пайові інструменти ринку капіталів України. Визначення вартості інвестиційних сертифікатів. Сертифікати фондів операцій з

нерухомістю (ФОН). Іпотечні цінні папери: іпотечні сертифікати, іпотечні облігації.

45. Ринок боргових цінних паперів. Облігації та їх класифікація. Ринки державних і корпоративних облігацій. Казначейські ноти та бони. Муніципальні облігації та їх особливості. Основні показники, що використовуються для характеристики облігацій. Дохідність і рейтинг облігацій. Казначейські зобов'язання. Ощадні (депозитні) сертифікати як інструмент ринку цінних паперів України.

46. Ринок похідних фінансових інструментів. Учасники ринку та мотивація їхньої участі. Хеджування і спекуляція. Види похідних фінансових інструментів. Стандартизовані та нестандартизовані похідні фінансові інструменти. Форвардні контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти, їх значення. Ф'ючерсні біржі. Роль розрахункової палати біржі. Фінансові ф'ючерсні контракти. Опціони та їх особливості. Американський та європейський опціони, опціон на купівлю і на продаж. Ціна опціону – премія. Опціони на акції, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Контракти “своп”. Процентні ”свопи”. Валютні “свопи”. Особливості розвитку ринку похідних фінансових інструментів в Україні. Використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України, розвиток сек'юритизації, розподілу та об'єднання фінансових контрактів, розвиток каналів розподілу нових фінансових послуг.

47. Ціноутворення на фінансовому ринку. Фундаментальний аналіз, його значення для вивчення ринку і прийняття стратегічних рішень. Методи фундаментального аналізу. Значення технічного аналізу для прийняття рішень на фінансовому ринку. Основні об'єкти та методи технічного аналізу. Поняття та основні види ризиків на фінансовому ринку. Оцінювання ризиків. Теорія ефективного фінансового ринку та її значення. Форми ефективності фінансового ринку. Теорія портфелю Г. Марковіца. Модель оцінки капітальних активів (МОКА) її фінансове значення. Можливості застосування МОКА в Україні. Графічний аналіз ризику та дохідності. Індекс Шарпа. Індекс Тренора. Модель арбітражного ціноутворення та її значення.

48. Види організаційно-оформлених фінансових ринків. Фондова біржа. Методи визначення біржових цін. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Біржові доручення (накази). Методи визначення біржових цін. Фіксингове котирування. Безперервне котирування (мультифіксинг). Біржовий бюлетень. Фондові індекси та їх значення.

49. Сутність, призначення і роль ринку фінансових послуг. Фінансове посередництво як основа ринку фінансових послуг. Види і роль фінансових посередників, їх класифікація. Інститути інфраструктури ринку цінних паперів. Учасники депозитарної системи України. Торгівці цінними паперами, види їх діяльності. Інститути спільного інвестування в Україні. Державне регулювання ринку фінансових послуг: види та форми. Основні завдання та органи державного регулювання ринку фінансових послуг: НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг. Саморегульвні організації фінансових посередників. Поняття та завдання саморегульвної організації. Процеси інтеграції України у світовий та європейський фінансові ринки. Напрями розробки національної моделі розвитку українського фінансового ринку через гармонізацію існуючої нормативно-правової бази щодо фінансових ринків із європейським і міжнародним законодавством.

1.6. Корпоративні фінанси

50. Теоретичні основи і принципи організації корпоративних фінансів. Класична теорія. Неокласична теорія (Концепції Мллера-Модільяні, Марковіца, Біхевіоризм). Неоінституційна теорія фінансування (асиметричної інформації, агентських відносин, принципал-агент відносин та ін.). Поняття та економічна природа корпоративних фінансів, функції та принципи їх організації. Корпорація як тип організації підприємницької діяльності. Історичні передумови виникнення акціонерних товариств, особливості їх створення в Україні.

51. Теорія приведеної (сьогоднішньої) вартості. Майбутня вартість капіталу. Вартість капіталу, залученого з різних джерел. Ціна капіталу, залученого через емісію акцій. Ціна капіталу, залученого через емісію облігацій. Необхідність, завдання та принципи оцінки вартості підприємства. Середньозважена вартість капіталу. Теоретичні концепції оптимізації структури капіталу корпорацій. Капітал корпоративних підприємств та ціна його залучення. Структура капіталу корпоративного підприємства та теорема Міллера-Модільяні. Прийняття фінансових рішень в умовах інформаційної асиметрії. Теорія агентських відносин та її вплив на сучасні корпоративні фінанси. Конфлікти інтересів між учасниками фінансових відносин: причини та шляхи вирішення.

52. Грошовий потік корпорації. Поняття та види грошових потоків корпорації. Інструментарій управління грошовими потоками. Формування грошових активів корпорації. Тотальне управління грошима в системі збереження корпоративних інтересів. Чистий грошовий потік (Cash-Flow) як джерело фінансування корпорації. Чисті грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Вільний грошовий потік (Free Cash-Flow) та його значення у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень. Методи розрахунку Cash-flow: прямий та непрямий. Показники, що розраховуються на базі Cash-flow. Значення чистих грошових потоків у забезпеченні ліквідності компанії. Звіт про рух грошових коштів (Cash-flow), мета та порядок складання. Прогнозування показників Cash-Flow.

53. Власний капітал корпорації, його функції та складові частини. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування. Додатковий капітал та джерела його поповнення. Резервний капітал, його необхідність та джерела формування. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав. Курс емісії акцій, порядок розрахунку емісійного доходу. Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела, методи. Переважні права на придбання цінних паперів нової емісії як інструмент захисту інтересів інвесторів. Первинне та вторинне розміщення

акцій (IPO) на ринках капіталів. Зменшення статутного капіталу підприємства: цілі, методи та порядок проведення. Звіт про власний капітал підприємства.

54. Запозичений капітал корпорації, його складові частини та порядок формування. Визначення потреби в запозичених коштах. Умови та порядок одержання суб'єктами господарювання банківських кредитів. Кількісні та якісні критерії кредитоспроможності підприємства. Рейтингування корпорацій в оцінці кредитоспроможності. Внутрішній та зовнішній кредитний рейтинг. Структура капіталу та ефект фінансового левериджу.

55. Умови та механізм випуску, розміщення та обслуговування корпоративних облігацій. Облігації з нульовим купоном. Ефективна ставка відсотка за облігаціями. Порівняльна характеристика залучення коштів підприємством за рахунок емісії облігацій та акцій. Гібридні форми фінансування компаній, мезонінний капітал. Конвертовані облігації та варанти. Комерційне кредитування підприємств. Ціна залучення комерційного кредиту. Вексель як інструмент короткострокового кредитування, операції з векселями. Лізингове кредитування. Економічна характеристика методів розрахунку лізингових платежів. Порівняльна оцінка доцільності фінансування придбання основних засобів по лізингу та на основі використання кредитних ресурсів.

56. Склад та структура активів корпорації. Визначення потреби в капіталі для фінансування необоротних активів. Планування інвестицій у довгострокові активи. Довгострокові та поточні фінансові інвестиції. Оцінка доцільності вкладень у корпоративні права. Статичні та динамічні методи оцінки доцільності інвестицій. Метод дисконтування грошових потоків (DCF). Чиста приведена вартість (NPV). Метод внутрішньої ставки доходності (IRR). Розрахунок окупності інвестиційних вкладень та коефіцієнт прибутковості. Методи оцінки фінансових інвестицій для відображенні їх у фінансовій звітності. Справедлива вартість інвестицій. Застосування методу ефективної ставки відсотка при оцінці фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій в асоційовані й дочірні підприємства за методом участі в капіталі.

57. Економічна сутність та дефініція працюючого капіталу (Working Capital). Чистий працюючий капітал (Net Working Capital). Склад робочого капіталу. Капітал та фінансові інвестиції у реальному секторі економіки. Раціоналізація оборотних активів. Управління дебіторською заборгованістю, інкасація та рефінансування дебіторської заборгованості. Формування запасів підприємства та шляхи їх мінімізації. Визначення потреби в капіталі для фінансування запасів та дебіторської заборгованості. Поточні зобов'язань та напрями їх раціоналізації. Управління кредиторською заборгованістю корпоративного підприємства. Золоте правило фінансування та золоте правило балансу.

58. Поділ інформації корпоративних фінансів на первинну й вторинну. Функції корпоративних фінансів — вартісноформуюча та інформаційна. Відносини корпорації з іншими економічними агентами. Економічна сутність та необхідність оцінки вартості бізнесу. Фактори та драйвери вартості компанії. Методичні підходи до оцінки вартості бізнесу. Витратний (майновий) підхід. Дохідний підхід. Методи, засновані на оцінці потенційних грошових потоків (доходів) підприємства: метод дисконтування чистих грошових потоків (DCF); метод капіталізації доходів. Ринковий (порівняльний) підхід в оцінці вартості бізнесу: зіставлення мультиплікаторів та порівняння трансакцій. Вартісно-орієнтоване управління (VBM). Економічна додана вартість (EVA) та додана вартість грошового потоку (CVA). Ринкова додана вартість (MVA).

59. Сутність, необхідність та завдання фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах. Цілі та інструменти оперативного фінансового контролінгу. Фінансове прогнозування та бюджетування. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу. Система бюджетів на підприємстві та майстер-бюджет. Система безбюджетного управління (Beyond Budgeting). Бюджетний контроль. Сутність та основні завдання стратегічного фінансового контролінгу. Інструменти стратегічного контролінгу. Збалансована система показників (BSC). Підсистеми фінансового контролінгу.

60. Фінансова санація корпорацій. Структура санаційного потенціалу компанії. Складові організаційно-економічного механізму фінансової санації: блок підготовки до оздоровлення корпорації, складання плану санації; процес реалізації оздоровчих заходів. Базові принципи механізму фінансової санації корпорації: інформативність, врахування життєвого циклу корпорації та адаптації до зовнішнього середовища. Зміст та завдання антикризового фінансового управління. Методи діагностики фінансової кризи. Система попереднього реагування на загрозу банкрутства і комплекс упереджувальних заходів. Менеджмент санації, його функції та завдання. Методи фінансування санації підприємства. Проблеми формування та розвитку корпоративних відносин в Україні. Зарубіжний досвід розвитку корпоративного управління.

1.7. Фінанси домогосподарств

61. Сутність та особливості фінансів домогосподарств, сфера їх функціонування. Внесок українських економістів у теорію функціонування домашнього господарства. Юридичні акти, що слугують законодавчою базою функціонування домогосподарств. Функції домашнього господарства. Чинники, що впливають на добробут домогосподарства

62. Фінанси домогосподарств у фінансовій системі України: теоретична концептуалізація та проблеми ідентифікації. Характерні особливості фінансів домашніх господарств. Фінансові відносини домашнього господарства. Функції фінансів домогосподарств. Стратегії фінансової поведінки домогосподарств і фінансова грамотність населення. Фінансово активні та фінансово пасивні домогосподарства. Моделі фінансово активних домогосподарств. Типи фінансової поведінки домогосподарств.

1.8. Міжнародні фінанси

63. Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль у сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції та глобалізації на міжнародні фінанси. Внутрішня структура міжнародних фінансових відносин: світовий

фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інституції. Сучасний стан та сфери регулювання міжнародних фінансових відносин. Моделі, механізми та інститути регулювання міжнародних фінансів, ефективність сучасної системи регулювання. “Альтернативні” форми регулювання міжнародних фінансів в умовах глобалізації світової економіки. Міжнародне право як сукупність міжнародних правових норм регулювання відносин на приватноправовому і публічно-правовому рівнях. Сутність та чинники глобалізації світових фінансів. Глобалізація світового фінансового середовища. Глобальні виклики світової економіки. Глобалізація фінансового ринку і фінансова революція. Фінансова інновація: фінансові інструменти та технології. Світові фінансові кризи та їх особливості. Еволюція світової фінансової архітектури.

64. Фінансові ресурси світу та механізм їх перерозподілу. Міжнародні фінансові активи та їхні властивості. Міжнародні валютно-фінансові потоки. Світовий фінансовий ринок. Особливості функціонування та структура міжнародного фінансового ринку. Учасники міжнародного фінансового ринку. Міжнародні фінансові центри. Стадії розвитку міжнародних фінансових центрів. Основні елементи та умови існування міжнародного фінансового центру. Характеристика найважливіших міжнародних фінансових центрів (Лондон, Нью-Йорк, Токіо). Офшорні банківські (фінансові) центри, їхні види та основні типи. Значення золота у валютній сфері. Ринки золота: поняття, класифікація, особливості функціонування. Операції з золотом. Золоті аукціони. Ринок банківських металів в Україні.

65. Фінанси ЄС – сучасна форма наддержавних фінансових відносин. Бюджет ЄС, його призначення і особливості. Принципи, на яких базується бюджет ЄС. Сутність принципу єдності та принципу бюджетної точності відносин Євросоюзу; принцип щорічності та принцип рівноваги, принцип єдиної одиниці обліку та принцип універсальності. Функціональне призначення принципу цільового характеру видатків та принципу ефективного фінансового управління. Регіональна політика ЄС. Спільна аграрна політика; застосування

європейського досвіду впровадження фінансових інструментів для розвитку українського села. Фінансування програм подолання міжрегіональних диспропорцій розвитку. Соціальна політика ЄС.

66. Проблеми фінансової інтеграції України до Європейського фінансового простору. Співпраця України з Європейським Союзом та його фінансовими інституціями. Питання платоспроможності України. Проблеми ефективності та цільового використання фінансових ресурсів, залучених від міжнародних фінансових інституцій. Проблеми інтеграції України до світової фінансової системи. Ознаки сучасного розвитку світових економічних зв'язків (посилення впливу фінансової глобалізації на національні економіки). Лібералізація світових фінансових ринків, конкуренція за доступ до капіталу, розвиток інформаційних технологій, стандартизація фінансових ринкових інструментів та вільний рух капіталу.

2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці

1. Сутність грошей та їх роль. Гроші як економічна категорія. Дві концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна. Історія походження грошей. Функції грошей. Предмет науки про гроші і кредит. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення сутності грошей. Гроші як форма вияву суспільних відносин. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок категорії грошей з іншими економічними категоріями.

2. Пропозиція грошей і механізм її формування. Основні постулати монетаристів і теоретичні погляди Дж. Кейнса щодо пропозиції грошей. Механізм впливу зростання грошової маси на суспільне виробництво, визначення мети й місця держави у процесі балансування пропозиції грошей. Форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини й механізм демонетизації золота. Еволюція грошей: від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей.

Електронні гроші. Криптовалюти. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей.

3. Грошова система, її елементи, що визначає законодавство країни. Загальні елементи грошової систем (найменування грошової одиниці та її частин; масштаб цін; види грошових знаків, що мають законну платіжну силу; порядок готівкового та безготівкового обігу; інституція, яка здійснює грошово-кредитне та валютне регулювання; елементи національної валютної системи).

4. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні і соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку в коротко- та довгострокових інтервалах.

5. Теорії грошей. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. "Транзакційний варіант" І. Фішера. "Кембриджська версія" кількісної теорії. "Кон'юнктурна теорія грошей" М.І. Туган-Барановського.

6. Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Прямі і опосередковані методи державного регулювання грошового обороту. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту. Структурні складові грошового обороту за їх економічним змістом.

7. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори зміни. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу; вплив її на масу та сталість грошей.

Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Проблема монетизації економіки України

8. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Попит на гроші, його сутність та чинники зміни. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Вплив попиту на сталість грошей.

9. Сутність та механізм формування пропозиції грошей. Формування Центральним банком грошової бази. Грошово-кредитний мультиплікатор та вплив Центрального банку, комерційних банків, небанківських інституцій на його рівень. Вплив Уряду та державного бюджету на пропозицію грошей.

10. Суть та структура грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого й кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Дискусії щодо місця фіскальної та грошово-кредитної політики в регулятивному механізмі. Сутність та закономірності розвитку інфляції. Особливості інфляції в Україні. Дискусійні проблеми розвитку інфляції в Україні.

2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці

11. Теорії кредиту. Необхідність, суть та функції кредиту. Види кредиту. Сутність, організація та технологія банківського кредитування. Роль кредиту в умовах розвитку національної економіки та його межі. Аналіз динаміки та сучасний стан кредитних відносин в Україні. Методи їх державного регулювання. Вплив грошово-кредитної політики на стан кредитного ринку.

12. Класифікація банківських кредитів. Умови кредитної угоди, кредитний договір. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Форми позичкових рахунків. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Порядок надання і способи погашення позичок. Етапи процесу банківського кредитування. Кредитний ризик і методи управління ним. Засоби захисту від кредитного ризику.

13. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів. Консорціальні та паралельні кредити. Споживчий кредит. Кредити під цінні папери. Контокорентний кредит. Поточний рахунок з овердрафтом. Іпотечні кредити. Факторингові та форфейтингові операції. Лізингові операції. Кредитний менеджмент: сутність та інструменти. Методи управління проблемними кредитами. Контроль за використанням і погашенням кредиту. Кредитні санкції.

14. Кредитний портфель банку: поняття, зміст та структура, етапи процесу управління, моніторинг та контроль.

15. Інвестиційне кредитування: сутність, мета та економічна природа. Методи зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні.

16. Іпотечне кредитування: зміст, структура та основні компоненти механізму. Іпотечні інструменти. Особливості кредитування сільськогосподарських виробників. Ринок іпотечного кредитування, механізми активізації іпотечного кредитування, в тому числі щодо реалізації державної довгострокової програми розвитку іпотечного кредитування населення України.

2.3. Банки і банківська діяльність

17. Історичний досвід та передумови створення банківської системи. Етапи створення дворівневої банківської системи. Суб'єкти банківської системи та їх загальна характеристика. Етапи становлення та розвитку Національного банку України. Статус та основні функції НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ: нормативно-правові засади та сучасні інструменти й механізм грошово-кредитної політики. Ліквідність банківської системи України. Сучасний стан ліквідності. Основні напрями вдосконалення управління ліквідністю банківської системи України.

18. Інструменти грошово-кредитної політики. Активні операції банків. Пасивні операції банків. Касові операції банків. Розрахункові операції банків. Міжбанківські розрахунки. Банківські послуги. Інвестиційні проекти: сутність, джерела фінансування. Участь банків у проектному фінансуванні. Методи

оцінки інвестиційних проектів. Залучення капіталу в інноваційну сферу. Стан інвестиційного ринку в Україні. Ціноутворення в інвестиційній сфері. Банківські портфельні інвестиції.

19. Валютні системи. Конвертованість валюти. Валютна біржа, валютні операції. Торговельні операції банків в іноземній валюті. Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Операції банків із торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку. Платіжний та розрахунковий баланси. Форми міжнародних розрахунків. Міжнародні кореспондентські відносини між банками. Форми міжнародного кредиту.

20. Кредитна політика банку, її стратегія, пріоритети, принципи і змістовні цілі банку. Тактика кредитної політики банку, її фінансовий інструментарій, який використовується банком для реалізації його цілей при здійсненні кредитних угод. Правила здійснення кредитних угод банку, порядок організації кредитного процесу. Передумови розробки та реалізації ефективної політики банку.

21. Сутність фінансової стійкості банку та способи її забезпечення. Економічні нормативи регулювання діяльності банків. Ліквідність та платоспроможність банку. Ризики діяльності банківських установ як провідника грошово-кредитної політики. Основні етапи, концепції, закони, принципи і методи управління банківськими ризиками. Механізм захисту банку від ризику. Технологія «Big Data» («Великі дані») як ключовий інструмент управління банківськими ризиками. Фінансова архітектура системи збору і аналізу даних для оцінки впливу ризиків інформаційної економіки на інвестиційну діяльність банку. Зменшення банківських ризиків на основі інтеграції новітніх джерел інформації в традиційне управління ризиками, андеррайтинг та організацію продажів.

22. Капіталізація банківської системи. Визначення рівню доларизації банківських активів і пасивів. Сучасний стан банківської системи України: виклики, загрози, перспективи.

3. СТРАХУВАННЯ

3.1. Страхування, його сутність та роль в ринковій економіці

1. Економічна необхідність страхування. Ризик як передумова організації страхового захисту в суспільстві. Форми організації страхового захисту: державне резервування; самострахування; страхування. Роль страхування у розвитку соціально-економічних відносин. Виникнення та розвиток страхування. Страхування як інститут ринкової економіки. Соціальне і приватне страхування: спільні риси та розбіжності. Сутність і функції страхування. Принципи страхування. Роль страхування в забезпеченні макроекономічної фінансової стабільності суспільства.

2. Страхова діяльність як об'єкт правового регулювання. Історичні аспекти виникнення та розвитку страхування. Фінансові правовідносини у сфері страхування. Зміст та особливості страхової діяльності. Державне регулювання страхової діяльності. Регулювання страхової діяльності. Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України. Відомче регулювання страхової діяльності. Ліцензування страхової діяльності.

3. Поняття та ознаки класифікації страхування. Класифікація за об'єктами страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Класифікація за родом небезпек: класи страхування. Класифікація за формами проведення: обов'язкове і добровільне страхування. Класифікація за спеціалізацією страховика: страхування життя, ризикове (загальне) страхування.

4. Страхування як метод управління ризиком. Визначення особливостей, які пов'язані з управлінням страховими ризиками. Основні етапи управління ризиками, що приймаються на страхування, та їх місце в загальній стратегії діяльності страхової компанії. Методи управління страховими ризиками залежно від особливостей формування фінансових джерел їх покриття. Необхідність використання системи ризик-менеджменту як сучасного напрямку в управлінні страховими ризиками.

5. Поняття договору страхування. Предмет договору страхування. Зв'язок договору з правилами страхування. Істотні умови договору страхування, їх особливості в особистому страхуванні, страхуванні майна та відповідальності. Страхова сума. Страхова премія. Строк страхування. Строк дії договору страхування. Страховий вік. Обсяг відповідальності. Страхове забезпечення. Страховий ризик і страховий випадок. Страховий збиток. Страхове відшкодування. Страхова франшиза. Права й обов'язки сторін договору страхування

3.2. Страховий ринок

6. Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Інституційна структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку.

7. Страхова послуга як фінансове зобов'язання. Класифікація страхових послуг відповідно до ГАТС. Вартість страхової послуги. Попит, пропозиція, ціна, конкуренція та особливості їх прояву на страховому ринку. Маркетинг у страхуванні та його завдання. Канали продажу страхових послуг та їх характеристика.

8. Розвиток страхового ринку в Україні, використання його в інтересах сталого розвитку національної економіки в умовах інтеграції України у світове економічне співтовариство. Міжнародна кооперація в страхуванні. Світовий страховий ринок. Перспективи розвитку страхового ринку України в контексті посилення процесів глобалізації економіки.

9. Суб'єкти страхового ринку. Страхова організація. Перестраховик. Страхова група. Страховий пул. Громадські об'єднання страховиків. Страховий посередник (страховий брокер, страховий агент). Страхувальник. Застрахована особа. Інфраструктура страхового ринку. Права та обов'язки посередників. Необхідність державного фінансового регулювання страхового ринку, потреба у забезпеченні фінансової стійкості страховиків та надійності посередників. Відповідальності страховиків за соціально-економічні наслідки страхової діяльності. Напрями побудови ефективного механізму державного

регулювання. Концептуальні підходи і конкретні програмні документи щодо формування засад державної політики страхування та страхового ринку.

3.3. Страхова діяльність

10. Нормативно-правова база забезпечення страхової діяльності в Україні. Шляхи наближення законодавчої та нормативної бази страхування в Україні до міжнародних стандартів.

11. Страхова діяльність в галузі особистого страхування. Страхування життя та його основні види. Страхування пенсій в контексті здійснюваної в країні пенсійної реформи. Страхування від нещасних випадків та його основні види. Медичне страхування: форми й основні види.

12. Страхова діяльність в галузі майнового страхування. Основні види майнового страхування. Автотранспортне страхування. Страхування майна від вогню та стихійних явищ. Агрострахування та його основні види. Страхова діяльність в галузі страхування відповідальності. Основні види страхування відповідальності. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та його законодавче забезпечення. Міжнародна система страхування «Зелена картка» та її значення. Моторне транспортне страхове бюро України та його функції.

13. Методи передавання ризиків у перестраховання, перестраховальні операції (факультативні; облігаторні договірні); факультативно-облігаторні і облігаторно-факультативні (змішані).

14. Доходи і витрати страховика. Фінансові результати страхових операцій (визначення окремо по кожному виду страхування і по всіх страхових операціях у цілому). Метод «квадрата цілей» для управління доходами від продажів страхових послуг. Управління інвестиційними доходами страхової компанії. Застосування методу ліквідації розривів в управлінні доходами з прямим і зі зворотнім зв'язком. Напрямки вирішення проблеми недоотримання доходів від реалізації страхових послуг. Фактори, що впливають на збут в страхових компаніях. Оптимізація бізнес-процесів продажів страхових послуг.

Впровадження цифрових інновацій у страхову діяльність для управління доходами страхової компанії. Формування прибутку страховика. Оподаткування страховиків податком на прибуток.

15. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення (наявність сплаченого статутного фонду; наявність гарантійного фонду страховика; перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом; створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань). Вимоги до платоспроможності страховиків відповідно до Директив Європейського Союзу та законодавства України. Власний капітал страховика. Технічні резерви, їх значення та склад. Законодавчі вимоги до складу і структури активів страховиків. Фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, порядок обчислення цих показників.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ

Приймальна комісія оцінює письмові відповіді вступника (на кожне питання - окремо) за такими критеріями:

10 балів – вступник дав правильну й вичерпну відповідь на поставлене запитання, продемонстрував глибоке знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, навів приклади.

5 балів – вступник, в цілому, відповів на поставлене запитання, але не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав поверхневе знання літературних джерел.

0 балів – вступник дав неправильну або неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументації, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури чи взагалі нічого не відповів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел вступник на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

За підсумками вступного фахового випробування вступник може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана сума балів зі 100-бальної шкали оцінки переводиться в 4-бальну та в шкалу за системою ECTS.

Вступний іспит до аспірантури перескладанню не підлягає.

ЗРАЗОК ВСТУПНОГО БІЛЕТУ

1. Особливості функціонування первинного та вторинного ринків внутрішніх державних та муніципальних запозичень.

2. Інструменти грошово-кредитної політики.

3. Страхова послуга як фінансове зобов'язання.

4. Задача. Наведені наступні дані, необхідні для оптимізації грошового потоку підприємства:

Мінімальний запас грошових коштів – 80000 грн.

Витрати по конвертації цінних паперів – 2110 грн.

Відсоткова ставка – 0,10% в день.

Середнє квадратичне відхилення в день – 6000 грн.

За допомогою моделі Міллера – Орра визначити політику управління коштами на поточному рахунку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія.- К.: КНЕУ, 2002.- 276 с.
2. Алескерова Ю.В Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: монографія / Ю.В. Алескерова.- Вінниця:ТОВ «Видавництво-друкарня Діло», 2015. – 368 с.
3. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, І.М.Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.
4. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів) – Львів: Каменярь, 2000.
5. Банківські операції: підручник. 3-тє видання, перероб. і доп. / А. М.Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
6. Банківські ризики: теорія та практика управління. Монографія /Л.О. Примостка, О.В. Лисенок, О.О. Чуб, А.В. Нікітін та ін. – К. – КНЕУ, 2008. – 456с.
7. Банківська безпека: навч. посіб. / М.Г. Марич, М.П. Федішин, Д.Д. Полагнин. – Кам'янець-Поліський: Аксіома, 2018. – 197 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/open?id=1CpOnbNOLJIWIRxEseboRVnOQQjZXOHmZ>
8. Бунге М.Х. Теорія кредиту / Фінансова думка України. Хрестоматія /автори- упорядники С.І. Юрій, С.В. Львовчкін, В.М. Федосов, П.І. Юхименко; авт.передмова П.М. Леоненко; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В.М. Федосова. –Київ: Кондор; Тернопіль: Економічна думка, 2010. – У 3 т.
9. Бюджетна система: підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 871 с.

10. Бюджетний менеджмент: тренінг-курс: навч. посіб./ Л.Д. Сафонова, А.Є. Буряченко, Є.О. Малік та ін.; за заг.ред. Є.О. Малік; передм. Т.І. Єфименко. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. – 400 с.

11. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.

12. Глобальна економіка: навч. посібник для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня усіх спеціальностей. Укл.: С.І. Белей, С.В. Бойда, М.І. Колосінська; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 227 с.

13. Гроші та кредит: підручник. 6-те вид., перероб., і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за заг. ред. проф. М.І. Савлука. К.:КНЕУ, 2011. - 589 с.

14. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: навч. підручник. – К.: ТОВ «Задруга». – 2012. – 516с.

15. Давиденко Н.М. Корпоративне управління в акціонерних товариствах: монографія. – К. 2011. – 356с.

16. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва, та ін. ; за заг. ред. А.А.Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.

17. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей галузі знань «Управління та адміністрування»/ укладачі: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 152 с.

18. Інновації у фінансовій сфері: монографія [В.М. Опарін, Т.В. Паєнтко, В.М. Федосов та ін.]; за заг. ред. В.М. Опаріна. – К.: КНЕУ, 2013. –444 с.

19. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія / за ред. чл.-кор. НАН України Гриценка А.А.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозування НАН України». –К., 2015. – 274 с.

20. Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.С., Єрміїчук Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 336 с.

21. Ковальчук Н.О., Фецишин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.

22. Ковальчук Н.О., Юрій Е.О. Корпоративні фінанси: навч. посіб. / Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2019. 440 с.

23. Леонов Д.А., Львовчкін С.В., Хоружий С.Г. Ринок фінансових послуг: парадигма євроінтеграції: Монографія / За наук.ред.В.М.Федосова – К.:УІРФР, 2008.

24. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2017. 416 с.

25. Мазур Н.А., Семенець І.В., Лопашук І.А. Економіка торговельного підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 192 с.

26. Мальований М.І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія / М.І.Мальований - Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2016. – 496 с.

27. Міжнародне страхування : курс лекцій/ Л.В.Русул//Чернівці, 2017, – 115с.

28. Місцеві фінанси: навчальний посібник [Колектив кафедри фінансів] – Чернівці: Видавництво «Рута». – 2017. – 238с.

29. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навчальний посібник /Т.С. Шемет, А.М.Коряк, В.М. Дибя – К.: КНЕУ, 2009. – 360 с.

30. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Місцеві фінанси» / за ред. О. А. Лактіонової. Вінниця, 2019. 44 с.

31. Місцеві фінанси у схемах і таблицях: навч. посіб. / [М.А.Гапонюк, А.Є.Буряченко, В.П.Яцюта та ін.]; за заг.ред. В.М.Федосова. – К.: КНЕУ, 2010. – 600 с.
32. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. – К., 1998.
33. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківський нагляд: підручник. – К.: ЦНД НБУ, 2011
34. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні: кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук Скрипниченко М.І. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2015. – 544 с.
35. Молдован О.О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ. Монографія. – К.: НІСД, 2011.
36. Небрат В.В. Еволюція теорії державних фінансів в Україні: монографія. – НАН України, Ін-т екон. і прогнозув. – К., 2013. – 584с.
37. Недержавні пенсійні фонди у структурі сучасних пенсійних систем: монографія / Т.С. Смовженко, Н.В.Ткаченко, Н.А.Цікановська; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. Т.С.Смовженко.- К.: УБС НБУ, 2012. – 310 с.
38. Нечипорук Л.В. Страховий ринок: закономірності становлення та розвитку в умовах глобалізації: монографія / Л.В.Нечипорук.- Х.: Право, 2010. – 280 с.
39. Операції банків і небанківських кредитних установ [Електронний ресурс]: підручник [А.М.Мороз, М.І.Савлук, Т.П.Остапишин та ін.]; за наук. ред.. А.М.Мороза. – К.: КНЕУ, 2013. – 543 с.
40. Організаційно-фінансове забезпечення економічної безпеки банків України: монографія. Копилюк О. І., Журибіда Н. Р., Музичка О. М., Нікольчук Ю. М. Львів: СПОЛОМ, 2021. 240 с.
41. Палеха Ю. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. — Київ: Ліра-К, 2016. — 336 с.
42. Пересада А. А., Майорова Т.В., Онікієнко С. В. «Інвестиційний аналіз»: Підручник – 2-ге вид., перероб. та доп.– К.: КНЕУ, 2008.

43. Пересада А. А., Майорова Т. В. та ін. Проектне фінансування: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005 рік.

44. Пікус Р.В., Олійник Г.І. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: монографія / Р.В.Пікус, Г.І.Олійник.- К.: ЦП «Компринт», 2015. – 186 с.

45. Податкові надходження: методологія прогнозування : монографія / О. В. Зварич ; М-во освіти і науки України. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 444 с.

46. Покращення виконання податкових вимог великими платниками податків. Огляд досвіду країн світу / Група співробітників під керівництвом Кетерін Беар. – Міжнародний Валютний Фонд. – Округ Вашингтон, 2003.

47. Портфельне інвестування: Підручник / за ред. О.Г. Шевченко та Т.В. Майорової. – К.: КНЕУ, 2010.

48. Попова Л.В., Марич М.Г., Федішин М.П. Міжнародне страхування: навч. посібник. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 184 с.

49. Ризик-менеджмент у страхуванні: навч. посіб. / Л.В. Русул. –Чернівці, ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018.– 83 с.

50. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник / М.В. Дубина, О.М. Грубляк, А.В. Жаворонок, А.С. Абрамова, Д.Г. Савчук, А.О. Вікнянська. Чернігів, 2018. 352 с.

51. Русул Л.В. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. / Л.В. Русул, М.П. Федішин, Н.А. Лаврук. – Чернівці, ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2017. – 301с. (Рекомендація Вченої ради факультету)

52. Савлук С.М. Монографія «Власний капітал комерційного банку», К.: КНЕУ, 2012 – 459с.

53. Соколовская А. М. Теория налогообложения. Продвинутый курс. / А. М. Соколовская, И. А. Майбуров. - М. Юнити-Дана. 2011.

54. Соколовська А. М. Удосконалення управління державними фінансами та реформування податкової системи України : [монографія] / А. М. Соколовська, Р. Л. Балакін, В. Й. Башко, С. С. Гасанов, Т. Г. Затонацька; ред.:

Т. І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа Акад. фінанс. упр. - Київ : 2015. - 444 с.

55. Сокровольська Н.Я., Корбутяк А.Г., Юрій Е.О., Гаватюк Л.С. Фінанси територіальних громад: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 200 с.

56. Соціально-економічні аспекти управління розвитком та безпекою економічної системи України: колективна монографія / М. Ю. Барна, М. А. Кальницька, О. І. Клепанчук, І. О., Корчинський, Р. П. Підлипна, І. І. Свидрук, Б. Б. Семак, О. Г. Сидорчук, О. О. Трут, Ю. І. Турянський. — Львів : Вид-во ЛТЕУ, ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. — 502 с.

57. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Стігліц Джозеф Е.; [пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський]. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

58. Страхование: учебник под ред.. Л.А. Орланюк- Малицкой, С.Ю. Яновой - М.:Юрайт, 2011 – 828 с.

59. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. / Л.В. Русул, М.П. Федішин, Н.А. Лаврук. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. – 288 с. Страхування. Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. — К.:Знання, 2008.

60. Сунцова О.О. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 436 с.

61. Суторміна В.М., Дегтярьова Н.В. Фінансовий ринок: Навч.-методичний посібник для самост.вивчення дисципліни: М-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім.В.Гетьмана» - Вид. 2-ге. – К:КНЕУ, 2008. – 172 с.

62. Теорія публічних фінансів: навч. посіб. / А.С. Абрамова, М.Г. Марич, М.В. Дубина, Л.В. Попова, А.В. Жаворонок, Д.Г. Савчук, А.О. Вікнянська. – Кам'янець-Подільський, Аксіома. 2018. – 322 с.

63. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407с.

64. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання / О. О. Терещенко. - К.: КНЕУ, 2003. - 554с.

65. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
66. Управління банківськими ризиками. Навчальний посібник - за ред. проф. Примостки Л.О. – К.:КНЕУ, 2007. – 616 с.
67. Управління держаним боргом: Підручник / Г.В.Кучер. – К.: КНТЕУ, 2002.
68. Управление финансами: бизнес – курс МВА: учебник/ под ред. Джона Лесли Ливингстона и Теодора Гроссмана; [пер. с англ..Н.Е. Русановой].– 3-е изд., стер. – Москва: Издательство «Омега-Л», 2008. – 837 с.
69. Управління державним боргом: навч. посібник / О.О. Прутська, Ж.В. Гарбар, О.А. Сьомченков, Л.І. Губанова, В.В. Руденко; за заг. ред. О.О. Прутської. - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2009. - 217с.
70. Федішин М.П., Марич М.Г., Жаворонок А.В., Ковальчук Н.О., Попова Л.В., Абрамова А.С. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. 2019. 300 с.
71. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.С., Єрмічук Н.І. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 336 с.
72. Фінанси підприємств: підручник / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. — 340 с.
73. Фінанси: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: «Знання», 2012. – 687 с.
74. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник/Л.О. Примостка. – 3-те вид., доп. і перероб.-К.: КНЕУ, 2012. – 338 с.
75. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. О. Партин Н. Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2018.-388 с.
76. Фінансовий облік у банку. Навчальний посібник – за ред. доц. Герасимовича А.М.К.: КНЕУ, 2010.

77. Фінансове посередництво: навч. посібник / за заг. ред. доц. Юрія Е.О. – Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2018. – 344с.

78. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / А.М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; за ред. А. М. Мороза, М. Ф.Пуховкіної. К.: КНЕУ, 2005. 556 с.

79. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008.

80. Шкарлет С.М., Дубина М.В., Тунік М.В. Розвиток системи контролінгу в управлінні страховими компаніями на ринку фінансових послуг України: монографія / С.М.Шкарлет, М.В.Дубина, М.В.Тунік - Чернігів: Черніг. Нац. Технол. Ун-т, 2016. – 320 с.

81. Якимова Л.П. Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО: опорний конспект лекцій у схемах і таблицях : навч. посібник. Чернівці : Технодрук, 2019. 177 с.

82. Яскал О.О., Яскал І.В., Лопашук І.А. Економіка та організація торгівлі: практикум. Чернівці: Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132 с. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.

83. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В.Ливдар- Львів: Видавництво “Простір-М”, 2018. -298с.